Іван Андрусяк

ЗНАННЯ

Нуль помножити на нуль,
накрутити десять дуль,
і додати два хвости,
і в комору занести,

а тоді додати знову
хоч єдине тепле слово,
помішати, посолити
і підручником накрити…

… Але зранку все так само –
зранку доню знову мама
з пункту "Д" до пункту "Ш"
всю дорогу утіша.

* * *

НАКРИВСЯ

За лісом синій дощ стелився.
Ліс накривався – і накрився.

* * *

ДОДОМУ

Качка качуру:
– Не розкачуйся!

Від річки доріжки –
півсвіту пішки.

Вернем затемна –
ото й знатимеш!

* * *

ВЕЧІРНІЙ ЧАЙ

На буфеті у пакеті
проживає чай.
Він до півнів аж до третіх
булька, як ручай.

І лепече, і лопоче,
заваритись дуже хоче,
і пахтить, як мед.
А як півень відспіває,
чай ображено зітхає
і верта в пакет.

…А на ранок він лукаво
на усіх бурчав:
– Пийте каву, пийте каву,
я вечірній чай!

* * *

ЗОРІ Й МІСЯЦЬ

Усі сови
попросиналися,

із небесних зворів
очима світяться,

лиш одна сова
зо звору висовилася,
над сонним ставом
пір’я чистить.

* * *

КОЛИСКОВА

Ой ходила лебедиха,
та й у лузі, лу
пригорнула тихо-тихо
крильцем ковилу.

Ой ходила лебедиха,
та й у лісі, лі
притулилась тихо-тихо
крильцем до землі.

Полетіла лебедиха
понад озером,
напувала сині очі
синім прозором.

Золотила сиву душу
сонцем росяним,
жовтим колосом, дитинко,
синім прозором.

Тихо-тихо лебедиха
в небі танула

над Вкраїною, дитинко,
над коханою.

* * *

СМІХОТА

Кіт коту котив м’яча –
і нявчав.
Кіт коту котив м’яча –
і мовчав.

Перестрілись два коти –
кіт кота перекотив.
М’яч спіткнувся об м’яча –
і його перенявчав.

Метушились, гнулись, пнулись,
і, нарешті, розминулись.

М’яч м’ячу котив м’яча –
і нявчав.
Кіт коту котив кота…
Сміхота!

* * *

СУМЛІННА УЧЕНИЦЯ

Школа теж була би – сила!
Я б відвідувала й дві,
якби там мене учили
з хом’ячками в голові.

А якби навчати вволю
доручили псу й коту –
я не те що вам у школу,
я пішла б і в інститут.

Ще якби нам на екзамен
миша, дятел і павук –
отоді втекла б і мама
в академію наук...

* * *

ОТ!

Ходить доня по городу,
як... оса по бутерброду!

Обережно, обере...
ягідки усі збере.

Не в горнятко – тільки в рот.
От!

* * *

ПРИГОДА

Киця Аліса
на дуба залізла.
Дуб: прусь!
Гілка: хрусь!
Киця Дуба ніжно: кусь!
Ще й хвостом по дубі: лусь!

… От марми-и-иза!

* * *

АЛІСА І КОМАР

Той комар – така потвора!
Так і шаста коло двору.
А як тільки лиш дівчатка
вийдуть з хатки погулятки,
він одразу: кусь!

Відганяти вийшов тато,
вийшла мама відганяти,
і одразу дві бабусі:
– Не роби дівчаткам кусі! –
А він далі: кусь!

Вийшла квочка, вийшли кури,
вийшов півнище похмурий,
і качки прийшли, і гуси:
– Не роби дівчаткам кусі! –
А він знову: кусь!

Тут прокинулась Аліса
(киця спала на печі),
позіхнула, з печі злізла
і прибігла на плачі:
– Хто тут діток ображає?
Хапну! Дряпну!! Покусаю!!! –
Комарисько тільки шасть –
і минулася напасть.

* * *

ОСЛИК І ОСЛІНЧИК

Всівся ослик на ослін,
незгинаючиколін.
Зліва хвостик, справа кінчик…
Де тут ослик, де ослінчик?

* * *

ХТО ХОРОШИЙ

Засинає бегемот,
позіхнувши на весь рот.
Біля нього моститься
ніжна бегемотиця,
й бегемотенята
полягали спати.

Лиш в сусідньому вольєрі
хижі зайчики не сплять
і зубаті пащі шкірять –
бегемота покусать…

Не повірили? Авжеж!
Бегемот хороший теж.

* * *

КОЛЬОРОВІ ПРИКОЛИ

Два зелених крокодили
аж по дрова в ліс ходили,
та у лісі, як на зло,
дров зелених не було.

Два слони сріблясто-сірі
на сріблясту гору сіли.
Хоч би що їм говорив,
а зробилось дві гори.

На червоній черепиці
спали дві червоних птиці.
Дивувались вранці-рано:
– Я рожева, ти багряна.

Дві коричневих мурахи
повбирались у папахи
і в коричневих дворах
загубились між мурах.

Раз на грушку теплу, спілу
двійко приятельок сіло –
жовті-жовті дві оси…
Обережно! Не вкуси…

Синій кит гука киту:
– Я шукаю смакоту.
Синій кит відповіда:
– Ду-уже синя смакота.

Біла киця кицю білу
похвалила, як уміла:
– Ти білесенька така.
Напилася молока!

Раз вужище чорно-чорний
до чорнозему дочовгав.
– От лиш вуха зачорню я,
і безпечно заночую.

* * *

ЧАКАЛКА

Хтось на кухні чавкає,
чавкає –
то, напевно, Чакалка,
Чакалка.
Баняком і чайником,
тарілками й чарками –
дзень!
трісь!
То напевно Чакалка,
голоднезна Чакалка
ВСЕ
їсть!

Що не здужає поїсти –
понесе в мішку до міста,
але й того, хто не спить,
може також прихопить.
Там, у темному мішку,
буде каша у горшку,
і повидло, і млинці,
і куліш на молоці,
і перепічка духмяна,
і дитина неслухняна…

Буде довго чапати,
чапати
десь по місту Чакалка,
Чакалка.
Зголоднієє – і в мішку
знайде кашу у горшку,
і шматочок калача,

і принишкле дитинча.
Буде все це Чакалка,
Чакалка
поїдати-чавкати,
чавкати…

– Татку, а у тім мішку
буде хрумиків дещиця?
Бо насправді там, на кухні,
порядкує наша киця.

* * *

РОДИНА БАБАЇВ

Бабай грозиться бабаю:
– Ото по попі надаю!

Відповіда йому бабай:
– Ти тільки спробуй надавай!

А бабаїха: – От якби
обом потріпати чуби!

А бабаята, бабаята
як узялися лупцювати –

по чім попало, чим знайдуть
тузають, буцають, деруть,

гамселять, грьопають – ого! –
по два, по три на одного!

А бабаїха і бабай
гукають їм: – Давай! Давай!

Оце і я недавно стрів
таку родину бабаїв,

і дивувався – так і знай, –:
чого їх не бере БАБАЙ?!

* * *

НА ЗУБ

Пізнає Стефуся світ,
як сніданок чи обід.

Книжку, іграшку, листок,
кицю, Лізин чобіток,
ополоник, зерня маку,
дідусевого собаку,
татів ремінь, з вікон рами,
дисертацію у мами,
табуретку й просто луб –
все попробує на зуб.

* * *

ХВОСТИКИ

Хвостик хвостику привітно
трі-по-тів,
а від нього інший хвостик
дрі-бо-тів,

а Лізятко їх докупи
гре-бін-цем,
у кісочку посплітало –
та й усе!

* * *

ПЕРШІ КРОКИ

Є у Стефи топи-топи,
в них Стефуся топа, топа,
лиш сестричку за дві ручки
хап!

Ця земля така твердюча,
як по ній топ-топати?
Відпущу сестрички руці –
упаду на попу.

От я виросту ще трішки,
попід стіл піду я пішки,
і котище
за хвостище
хап!

Принесу сестричці кицю,
будем разом гладити.
Лиш навчи мене сестричко,
як іти й не падати.

* * *

МУХОМОРИ

Аж на море, аж на море
від’їжджають мухомори.

Проводжати на перон вийшла вся околиця.
Їде тато-мухомор, мама-мухомориця,
а за ними дружно в ряд двісті мухоморенят –
всі сміються, задаються, мухоморяться!

Аж на море, аж на мо
від’їжджають мухомо…

У краплинку капелюхи – крап! крап! крап!
Ну а мухи, справжні зухи – шасть! шасть! шасть!
Їх усіх за капелюхи хап! хап! хап!
Ой ці мухи! ох ці мухи! от напасть!

Аж за море
мухомори!

* * *

У ЛУЗІ

Цілий день пасуться в лузі
найулюбленіші друзі:

і корова
чорноброва,
і телиця
білолиця…

А бичок,
ко-ло-бо-чок,
тихо вклався на бочок.

Каже: – Я уже попас,
а тепер поспати час.

* * *

ПІВГОРОШИНИ

Плаксію, плаксію –
горошини сію!
Тобі, розбишако, –
на шапку.
Тобі, злюко, –
на руку.
Тобі, нечупаро, –
на палець!
Тобі, вередуле, –
на личко.

А в маленької доні
одна на долоні,
та й та непрошена –
лиш так, півгорошини...

* * *

ТРИ ПЛАЧІ

Доні снилися вночі
три плачі.

Перший плач
жував калач,
другий одягнувся в плащ,

а у третього плачу
парасолька від дощу.

Перший доню пригощав,
другий кицькою нявчав,
третій, взявши на долоню,
колихав маленьку доню
і просив її іще
погуляти під дощем.

– Я із вами,
плаксіями, –
каже доня, – не піду,
я покличу тата й маму,
ще й сестричку приведу,
і вони як засміються,
як прокинуться усі –
від плачів не стане й сліду.
Може, тільки у росі...

* * *

СОБАЧЕ ЛИСТУВАННЯ

Пес до пса
написав:
"У тебе, псе,
добре все?
Бо в мене в будці
миші шкребуться".

Відписав
пес до пса:
"У мене, псе,

чудово все.
Тобі ж, небоже,
кіт допоможе".

* * *

НЕ КУСАЄТЬСЯ

– Не дивись на мене, вуже –
я тебе боюся дуже.
Не підійду, й не проси –
Бережусь, щоб не вкусив.

Вуж образився: – Кусючка?!
Та ніколи у житті!
Стережу я нашу річку
від кусючих хижаків.

Хай лише яка гадюка
підповзе до комишу,
я таку одразу злюку
упіймаю і… вкушу.

* * *

СПРАВЖНЯ СВИНЯ

Вже сім’я поснула вся,
лиш маленьке Порося
все блукає по росі,
щось шукає в спориші.
Каже: десь побіг на луг
мій найкращий в світі друг.

Не вернувся він і досі,
а у нього ж ніжки босі.

Розбудилась мама Цьоня,
кличе: йди до ліжка, доню.
Порося ж уперлось: ні,
не годиться так свині,
хай година перша, друга –
все одно діждуся друга…

Хто той друг – не в тому річ.
Прочека хоч цілу ніч,
й з неї, впевнена рідня,
справжня виросте свиня.

* * *

ВЕРЕДЛИВІ ХМАРИ

В білій-білій білоті
заметілить заметіль.
Всі замети замете,
а на ранок – щось не те!
Де замети? Ой! Нема…
Порозтанула зима,
розтеклася між калюжі.

Не хвилюйтесь, любі друзі.
Хмарка ось і хмарка ген,
є у них ще цілий день,
снігу встигнуть натрусити.
Тільки – треба попросити…

* * *

ЩОКАСТЕ ДИТИНЧА

А щокасте дитинча
грало з кицею в м’яча.
М’яч до киці підкотило –
киця хвостиком відбила.

Дитинча щокасте,
ще й бурундучасте!

А щокасте дитинча
танцювало ча-ча-ча…
На животику у тата
дуже м’яко пострибати.

Дитинча щокасте,
ще й бурундучасте!

А щокасте дитинча
на столі знайшло ключа.
– Не дотягнусь ним до вічка.
Домалюй ключа, сестричко.

Дитинча щокасте,
ще й бурундучасте!

А щокасте дитинча
готувало калача.
– Буде мамі на обід,
лиш піску додам, як слід.

Дитинча щокасте,
ще й бурундучасте!

* * *

НЕСПРАВЖНЄ СЕЛО

Я цього метелика
бачила по телику,
зайчика-розвідника –
в мультику по відику,
а телятко – ось воно! –
зустрічала у кіно.
Також справжнього коня
і маленьке слоненя.

А в бабусі у селі
слоненята є малі?
Як, немає?! Й не було?
Ну й неспра-а-авжнє тут село...

* * *

УРОКИ МОВИ

Прийшла до нас якось бабуся Яга,
яка не уміла казали "ага".
Виходило в неї "аґа" та "аґа",
як в гуски, яка розмовляє "ґа-ґа".

А ще зустрічався нам дідо Ягун,
він людської мови вчив бабу Ягу.
Вона ж не хотіла, хоч плач, а хоч скач,
і на паляницю казала "калач".

Така ото, дітки, пригода була,
допоки Яга в Кострому не втекла.

Бо справді: не вмієш сказати "ого",
То й нічого діток лякати, Яго.

* * *

СТРАШНА КАЗКА

У темному-темному лісі
жив темний-претемний ліс,
а в темнім-претемнім лісі
було дуже темно скрізь.

Там бігали темні вовчиська
і темних ловили зайців,
і там, не далеко й не близько,
жив дідько у чорнім яйці.

Той дідько був темний-претемний
і темні творив діла,
а в ньому іще темніша
чортяча душа жила.

Вона цю страшнющу казку
мотала собі на вус…
Їй також повірити важко,
що ти такий боягуз!

* * *

МАЙДАН І МАЙДАНЧИКИ

– А чи є у Майдана майданчик? –
запитався у Стефи Богданчик.

Каже Стефа: – Їх сто або й двісті,
вони в кожному, – каже, – місті,

їх у нього дуже багато –
він багатомайданний тато.

* * *

РОЗМОВА

– Літак?
– Так!
– У вікні?
– Ні,
он там.
– Сам?
– Не сам,
із хмариною
темно-синьою.
– Так то ж місяць
небо місить,
хлібчик сонця пече.
– А хмара?
– Гаряча пара
від хлібця в небо тече.

* * *

БУЛЬ і НЯМ

На річці діти буль-буль-буль,
а бегемоти – ох.
У річці бегемотів нуль,
А діти буль за двох.

Бурчав найстарший бегемот:
– Цього не потерплю!
Не хочу я на річці от –
я буль-буль-буль люблю.

Сказало бегемотеня:
– Ви, дядечку, мовчіть.
Удень ми будем ням-ням-ням,
а буль-буль-буль вночі.

* * *

ПРО КОРИСТЬ ЧИТАННЯ

За сьогодні сіра мишка
з’їла вже четверту книжку,
а така ж мала –
майже як була.

Докоряє миша-мама:
– Не читала ти їх, мабуть,
а без цього ти
не будеш рости.

Це, дитинко, знають всі
миші й навіть люди:
не читаєш, а їси –
користі не буде.

* * *

УЧНІВ НЕ ЇДЯТЬ

Вивчив Павук
основи наук,
і вечорами Муха
його уважно слуха.

– Я, – каже, – Павуче,
тепер твій учень.
Став "двійку" чи "п’ять",
Та учнів не їдять.

* * *

СКОРОМОВКА

Їх покликали
на Паликопи,
а вони по конях
на Пантелеймона! [1]

[1] Святого Пантелеймона, знаменитого цілителя, українська церква вшановує 9 серпня. А в народі це свято називають іще Паликопи, – адже це час літніх гроз, коли блискавка легко може вцілити в копи щойно зібраного хліба, от наші предки й обрали цей день для молитов, які відвернули б таку загрозу. Так що герої цієї скоромовки не помилилися, а вирушили в дорогу саме тоді, коли їх і було покликано.